

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β', - ΕΤΟΣ Α' (16^{ον})

Ἀθήναι, Σάββατον 5 Ἰανουαρίου 1919

ΑΡΙΘ. 4 (613)

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Τὸ περασμένο κίλοκαιρι τρεῖς δημοσιογράφοι ἔτυχε νὰ μὴν ἐνθουσιαστοῦν μὲ κάποιο δράμα πατριωτικὸ καὶ βγῆκαν καὶ τὸ χύπησαν στὶς ἐφημερίδες τους. Ὁ ποιητὴς του, σὲ κάθε ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου, ὅπου δὴποτε πολιτισμένο, ἢ δὲ θ' ἀπαντοῦσε καθόλου, ἂν τὴν ἐπικρίση τοῦ ἔργου του τὴ θεωροῦσε ἀνάξια γι' ἀπάντησιν, ἢ θάβγαυε κι αὐτὸς σὲ μιὰ ἐφημερίδα νὰ διαφεντέψει τὸ ἔργο του καὶ ν' ἀποδείξει πὼς οἱ ἐπικριτὲς του ἔλεσαν ἔξω γιὰ τοῦτο καὶ γιὰ κείνο τὸ λόγο. Ὁ Ρομίδης ὅμως δραματογράφος δὲν εἶχε καμμιὰ ἀνάγκη νὰ πονοκεφαλιάσῃ. Ἡ ἀπάντησις εἴταν πρόχειρη κι ἀποστομωτική: «Αὐτοὶ ποὺ ἐπικρίνανε τὸ δράμα μου, ἔγραψε, δὲν τὸ ἐπικρίνανε γιὰτὶ δὲν τοὺς ἄρεσε, ἀλλὰ γιὰτὶ εἶναι πρῶτον ἐπίστρατοι καὶ ἐγὼ εἶμαι Βενιζελικός». Τρομοκρατία! Ποὺ νὰ τολμήσουν νὰ βγάλουν τσιμουδιά οἱ ἔρμημοι! Κ' ἔτσι ὁ ποιητὴς ταμπουρώθηκε στὸ κόμμα καὶ βρῆκε τὴν ἡσυχίαν του.

Τὴν περασμένη Κυριακὴ πάλι, στὶς δέκα τὸ πρωῒ, σὲ μέρος κεντρικώτατο, ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα Ἑστίας καὶ Βασιλείου, ἕνας κύριος σεβαστὸς στὰ χρόνια, ποὺ θέλει νὰ κάνει καὶ τὸν ποιητὴ, εἶχε βάλει τίς ἀγαποφωνίες:

— Πιάστε τον! Πιάστε τον! Εἶναι ἀντιβενιζελικός καὶ Μπολσεβίκος!... Πιάστε, στρατιῶτες τὸν Μπολσεβίκο!... Πιάστε τον!... Καὶ γιὰτὶ ὅλ' αὐτά: Γιὰτὶ ὁ δηθεν ἀντιβενιζελικός καὶ Μπολσεβίκος εἶχε υποπέσει στὸ τρομερὸ πολιτικοπατριωτικὸ ἔγκλημα νὰ μὴν ἐνθουσιαστῇ μὲ κάποια ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ σεβαστοῦ κυρίου καὶ νὰ γράψῃ μερικὰ φιλολογικὰ ἐπιγράμματα γι' αὐτήν.

Θέλετε κι ἄλλα; Ὑπάρχουν δυστυχῶς κι ἄλλα. Ἐπὶ Κωνσταντινοκρατίας λ. γ. ὁδηγήθηκε στὶς φυλακὰς τοῦ Φρουραρχείου, μὲ τὰ σίδερα στὰ χέρια, ἕνας νεαρὸς ποιητὴς, ποὺ εἴταν τότε καὶ στρατιώτης, γιὰτὶ σὲ κάποια φιλικὴ καὶ φιλολογικὴ συζήτησις ἕνας ἀνθυπολόγιος τὸν κατάγγειλε σὲ μιὰ στρατιωτικὴ περίπολο πὼς βρίζει τὸ Βασιλιά, μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ ὁ νεαρὸς ποιητὴς δὲν ἐννοοῦσε μὲ κα-

νένα λόγο νὰ παραδεχτῇ πὼς καὶ ὁ ἀνθυπολόγιος μπορεῖ νὰ γράψῃ στίχους τῆς προκοπῆς! Αἴγους μῆνες ἀργότερο, στὴν ὁδὸ Σταδίου, ἄλλος ποιητὴς, λιγότερο νεαρὸς, ἐπειδὴ ἔτυχε κάποιος δημοσιογράφος νὰ τοῦ χλευάσῃ τὰ τραγούδια του, δὲν ἔχασε καθόλου καιρὸ ἀλλὰ τὸν παρὰδωσε σὲ μιὰ στρατιωτικὴ περίπολον ποὺ περνοῦσε ἀπ' ἐκεῖ.

— Πάρτε τον μέσα, κ. ἀξιωματικέ, εἶπε στὸν περιπολάρχη, γιὰτὶ βρίζει τὸ Βασιλιά μας!...

Αὐτὰ εἶναι τὰ γεγονότα. Δὲν τὰ σχολιάζουμε. Ἄς τὰ σχολιάσῃ ὁ καθένας ὅπως θέλει, σύμφωνα μὲ τίς ιδέες του καὶ τὸ χαραχτήρα του. Ἐμεῖς ἀπλῶς μόνο τὰ χαρακτηρίζουμε ὡς θλιβερὰ γεγονότα καὶ συμπεραίνουμε πὼς εἶναι ν' ἀπελιπίσεται κανεὶς καθολοκληρίαν ἀπὸ τὸν τόπο μας καὶ νὰ κλαίει τὴν κατάντια μας, ὅταν οἱ λόγιοι, οἱ διανοούμενοι, ποὺ σ' ὅλο τὸν πολιτισμένον κόσμον θεωροῦνται ὡς τὸ στολίδι τῆς κοινωνίας, φέρονται ἔτσι ἄπρεπα, πρόστυχα, ταπεινά.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΜΠΑΛΛΑΝΤΕΣ ΤΟΥ ΣΙΑΛΕΡ

ΤΟ ΓΑΝΤΙ

Στὸ τοίχο τῶν θερῶν μπροστὰ
προσμένοντας νὰ δῇ τὴν πάλην
κάθεται ὁ βασιλιάς. "Ὅλ' οἱ μεγάλοι
τοῦ παλατιοῦ τὸν τριγυρίζουν
καὶ τὰ θεωρεῖα τὰ ψηλά
οἱ ὥρσιες κυρίες τὰ στολίζουν.

Στοῦ βασιλιᾶ τὴν προσοχὴ
ἀνοίγει τὸ πλατὺ κλουβὶ
καὶ ἕνα λιοντάρι βγαίνει.

Πηγαίνει
μὲ βῆμα ἀργὸ, στοχαστικό,
κοιτάει τριγύρω σιωπηλῶς,
πολλὴ ὥρα χαμονοιέται,
τὴ χαίτη του τινάζει,
ξεντολογιέται
καὶ ὕστερα καταγίς πλαγιάζει.

Ὁ βασιλιάς γνέφει ξανά
καὶ εὐτὺς μιὰν ἄλλην

ανοίγουν πόρτα βιαστικά.

Μ' άγριο προβάλλει

οάλτο μιὰ τίγρη τρομερή

καί, τὸ λιοντάρι ἔτις θωρεῖ,

βρουχιέται δυνατὰ,

μιὰ βόλτα φέρνει τὴν οὐρά,

τὴ γλώσσα βγάνει

καὶ κύκλο κάνει

γύρω ἀπὸ τὸ λιοντάρι δειλαιομένη.

"Υστερα γροῦζοντας πηγαίνει

καὶ δάπλα του πλαγιάζει.

Κι ὁ βασιλιάς ξανὰ προστάζει.

Γιὰ τρίτη

φορὰ τὸ σιδερένιο ἀνοίγει ολίτι

καὶ δυὸ λεόπαρδοι πηδᾶνε.

Στὴν τίγρη ἀπάνω ἀπόκοιτοι χουμᾶνε,

μιὰ κείνη τοὺς γραπῶνει

καὶ τὰ φριχτὰ τῆς νύχια χώνει

στὶς σάρκες τους. Καὶ τὸ λιοντάρι, ὁρῶν,

ἐν' ἄγριο βγάνει βρουχητὸ

κι ὅλοι ἡσυχάζουν.

Καὶ φοβισμένες οἱ ἀποτριπταίες γάτες

ἀπὸ τὴ δάψα τῆς σφαγῆς γιομαῖτες

γύρω πλαγιάζουν.

"Αἶψα ἀπὸ τὰ θεωρεῖα

πέφτει ἓνα γάντι ἀπὸ 'να χέρι ὠραῖο

ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ θεριὰ καὶ μὲ εἰρωνεία

σ' ἓναν ἱππότη νέο,

τὸν Ντελόριζι, γυρίζει ἡ Κονιγόντη.

«Κύριε ἱππότη, ἂν εἶναι τωόντι

ἡ ἀγάπη σας τόσο θερμὴ,

ἔπως τὀρκίζετε κάθε ὥρα καὶ σιγμὴ,

δώστε μου, οἷς παρακαλῶ, τὸ γάντι αὐτόν.

Ἐκείνος μ' ἓνα κίνημα γοργό,

μὲ βῆμα σταθερό,

στὸ Τσίρκο κατεβαίνει θαρρετὰ

κι ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ θεριὰ

τὸ γάντι παίρνει.

Οἱ ἀρχόντισσες κ' οἱ ἱππότες οἱ ἄλλοι

κοιτᾶν μὲ τρόμο καὶ ἀπορία μεγάλη

Κι αὐτὸς, ἀτάραχος, τὸ γάντι πίσω φέρνει.

"Οἱοι παῖνᾶνε τότε τὸν ἱππότη,

τὸ κάθε στόμα ζήτω τοῦ φωνάζει

καὶ μὲ ματιὰ γιομάτη τροφερότι

κι ἀγάπη, πὺν εὐτυχία γοργὴ τοῦ τάζει,

ἡ Κονιγόντη, ἡ ἀρχοντοπούλα, τὸν κοιτάει.

Κι αὐτὸς τὸ γάντι μὲς στὰ μούτρα τῆς πετάει.

«Τὸ εὐχαριστῶ σας δὲν τὸ θέλω, δεοποσύνη».

Κι ἀμέσως τὴν ἀφήνει.

Μετάφραση ΜΕΛΙΚΕΡΤΗ.

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ 1918

Τὴν πνευματικὴ ζωὴ μιᾶς χρονιάς συνηθίσαμε νὰ τὴν ἐπολογίζουμε καὶ νὰ τὴν κρίνουμε κυρίως ἀπὸ τὰ βιβλία, πὺν εἰπωθήσαν στὸ διάστημά της. Μὰ ὁ κανόνας αὐτὸς, πάντα φυσικὰ ἐλαττωματικὸς, γιὰ τὴ χρονιά πὺν ἐπέρασε γίνεται ἐλαττωματικώτερος, ἐπειδὴ ποτὲ ἄλλοτε ἡ ζωὴ τοῦ βιβλίου δὲν ἦταν τόσο λειψή. Οἱ λόγοι εἶνε γνωστοὶ καὶ περιττὸ νὰ τοὺς ξαναποῦμε ἐδῶ. "Αν θέλουμε νᾶχουμε σωστὴ γνώμη γιὰ τὴν πνευματικὴ παραγωγὴ τοῦ περασμένου χρόνου, τοῦτῃ πρέπει νὰ τὴ ζητήσουμε (πὺν πολλὰ μέσα στὶς ἐφημερίδες καὶ στὰ λιγοστὰ περιοδικὰ. Στὰ ἔντυπ' αὐτὰ θὰ μπορέσουμε νὰ ἰδοῦμε πόσο καὶ πῶς τὸ νεοελληνικὸ πνεῦμα ἐδοῦλεψε μέσα σ' ἓνα χρόνο, πὺν τὸ πέρασμά του ἄφινε κάθε μέρα καὶ κάθε σιγμὴ κι' ἀπὸ μιὰ ξεχωριστὴ ἀφορμὴ γιὰ νὰ γίνεται οιοχαστικὸς πνευματικὸς ἐργάτης καὶ ν' ἀντικρῶνῃ νέες κι' ἀπειρες ἀφορμὲς διανοητικῆς δημιουργίας.

Παίροντας παράδειγμα ἀπὸ ὅ,τι γινότανε σ' ἄλλες χώρες, θέλησαν κ' ἐδῶ μερικοὶ νὰ ἐξετάσουν πῶς καὶ πόσο οἱ Ἕλληνες λόγοι κι' ἄλλοι ἐργάτες τοῦ πνεύματος εἶχαν ἐμπνευστῇ ἀπὸ τὰ μεγάλα γεγονότα, πὺν συντάραξαν τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ βρῆκαν, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ πνεῦμα εἶχε καθυστερήσει πολὺ στὸ ζήτημα τοῦτο. Μολοντὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ καταδικάσῃ ἢ νὰ παραδεχτῇ τελειωτικὰ μιὰ τέτοια γνώμη, ὅμως μποροῦμε νὰ παρατηρήσουμε, ὅτι τέτοιον εἶδους ἁφροισμοὶ καὶ δογματισμοὶ δὲν εἶνε καθόλου βάσιμοι κι' ἀληθινοί.

Ὁ ποιητὴς, ὁ πεζογράφος, ὁ ὕποιος λογοτέχνης, ὁ πνευματικὸς ἐργάτης γενικὰ δὲν εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ δημιουργῇ σύμφωνα μὲ τὰ γεγονότα, πὺν ξετυλίγονται γύρω του. Ἐδῶ δὲ στέκει καθόλου ἡ θεωρία τοῦ περιβάλλοντος, ἢ τόσο ἀληθινὴ ἄλλως τε. Ὅπως ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῆς ἀνθρωπότητος δὲν μπορεῖ νὰ σιματῇ μιὰ σιγμὴ κι' ἄς φανομανῇ γύρω της ὁ πόλεμος, κι' ἄς ἐρχονται τὸ ἓνα ἐπάνω σι' ἄλλο γεγονότα, πὺν ζητοῦνε ὅλη τὴν προσοχὴ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ, εἶσι κι' οἱ ἐργάτες τῆς τέτοιας ζωῆς δὲν μποροῦν ν' ἀλλάξουν ἀμέσως τὴ φρόση τους ἢ τὰ κύρια γνωρίσματα τῆς διανοήσεως τους γιὰ νὰ δημιουργήσουν σύμφωνα μὲ ὅ,τι γίνεται γύρω τους. Ὁ ποιητὴς, ὁ λογοτέχνης, ὁ καλλιτέχνης γενικὰ δημιουργεῖ τὸ ἔργο του, ὅπως τοῦ τὸ ὑπαγορεύει καὶ τὸ θέλει προτ' ἂν' ὅλα ἡ ἰδιοσυγκρασία του. Μπορεῖ νὰ τοῦ μιλῇ βαθεῖα καὶ νὰ τραβᾷ δυνατὰ τὴν προσοχὴν του ἡ δοκιμασία αὐτὴ, πὺν ἐγνώρισεν ἡ ἀνθρωπότητα μὲ τὰ τόσα ἐπιθλητικὰ καθέκαστά της. Μὰ ἡ δοκιμασία τοῦτῃ δὲν τοῦ γίνεται καθόλου καὶ πηγὴ δημιουργικῆς συγκίνησεως. Τὸν συγκινεῖ δημιουργικὰ π. χ. ἓνα περιστατικὸ ἔξω ἀπὸ ὅλη τὴ συγκαιρινὴ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν τὸν συγκινεῖ τὸ ὅ,τι ξετυλίγεται γύρω του. Γιὰ τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ τὸν κατηγορήσῃ κανεὶς, ὅτι ἡ ζωὴ περνάει ἀδιάφορη γι' αὐτόν. Ἰσως μάλιστα ὁ καλλιτέχνης, πὺν δημιουργεῖ μόνον ὅπως θέλει καὶ ὅπως αἰσθάνεται, χωρὶς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιβολή, νὰ εἶνε ὁ ἀληθινώτερος πνευματικὸς ἐργάτης. Ἀληθινώτερος ἀπὸ ὁ